

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

När våld och vänskap möts

*Män och kvinnors utsatthet för våld från vänner i unga år samt
upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer*

Författare: Hjort, Linda

Kandidatuppsats i kriminologi och sociologi: SOCK04, 15 HP

Vårterminen 2020

Handledare: Mallén, Agneta

Sammanfattning

Författare: Linda Hjort

Titel: När våld och vänskap möts

Kurs: SOCK04, Examensarbete i Kriminologi: Sociologi på kandidatnivå, 15 HP

Handledare: Agneta Mallén

Sociologiska institutionen, vårterminen 2020

Syftet är att undersöka upplevelser av utsatthet av våld som barn och ung i vänskapsrelationer samt upplevelser av tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer. Flera aspekter av stöd innefattas i undersökningen: emotionellt, informationsinriktat, handgripligt och kärleksfullt stöd, samt förekomsten av positiva sociala interaktioner.

Studien använder en kvantitativ ansats med explorativ karaktär. Studiens data utgörs av 208 enkätsvar från en egenkonstruerad enkät. Uppsatsen utgår från tidigare forskning om vänskaps- och syskonvåld, forskning om utsagor om våld bland barn och unga, undersökningar om gränsdragningar kring våldsutsatthet och forskning om sociala problem för män och kvinnor. Uppsatsen utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och grundar sig i teorierna ”det idealiska offret” och ”det motspänstiga offret”.

Undersökningens resultat visar inget samband mellan upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer och utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer. Resultatet går emot tidigare forskning av vänskapsvåld, då det inte visar på negativa följder av våldsutsatthet. Detta kan bero på en normalisering av våld som påverkar upplevelserna av utsatthet och det upplevda stödet. Normaliserande av våld kan även antyda en motvilja att identifiera sig som ett offer. Äldre människor upplever ett lägre tillgängligt stöd i vänskapsrelationer än yngre människor gör, som förklaras med att vänskapsrelationer hos yngre människor är mer konstanta. Inget samband fanns mellan kön och upplevt tillgängligt stöd i vänskapsrelationer, vilket går emot tidigare forskning som visar att män har mindre stöd och svagare sociala nätverk än kvinnor. Män är mer utsatta för våld än kvinnor är och en ung ålder vid första erfarenhet av psykiskt våld bidrar till en högre våldsutsatthet. Att kvinnor upplever sig mindre utsatta för våld behöver dock inte innebära att de faktiskt är det, utan kan antyda en motspänstighet gentemot att identifiera sig som offer.

Nyckelord: *vänskapsvåld, peer violence, barn och unga, offerskap, stöd*

Förord

Stort tack till min handledare Agneta Mallén för ditt engagemang och din tillgänglighet. Ditt stöd har varit en enorm trygghet. Din hjälp och feedback har varit oersättlig. Stort tack även till Mimmi Barmark för din tid, ditt stöd och din kvantitativa expertis. Tack till mina respondenter som har tagit sig tiden att svara på uppsatsens enkät. Utan er alla vore inte undersökningen möjlig att genomföra.

Linda Hjort

maj 2020

Innehållsförteckning

1	Introduktion	6
1.1	Bakgrund	6
1.2	Problemformulering	7
1.3	Syfte	7
1.4	Frågeställning	7
1.5	Avgränsningar	7
1.6	Begreppsdefinitioner	8
1.6.1	Våld	8
1.6.2	Stöd	9
2	Teori	10
2.1	Tidigare forskning	10
2.1.1	Vänskaps- och syskonvåld	10
2.1.2	Utsagor om våld bland barn och unga	12
2.1.3	Gränsdragningar kring våldsutsatthet	14
2.1.4	Sociala problem för män och kvinnor	15
2.2	Teoretiska utgångspunkter	16
2.2.1	Idealiska offer	16
2.2.2	Motspänstiga offer	18
2.2.3	Socialkonstruktivistisk ansats	18
3	Metod	19
3.1	Deltagare	19
3.2	Instrument	21
3.3	Etik	21
3.4	Design och genomförande	21
3.5	Dataanalys	22
3.5.1	Signifikansnivå	22
3.5.2	Bivariat regressionsanalys	22
3.5.3	Multipel regressionsanalys	23
3.6	Variabler	23
3.6.1	Beroende variabel: Upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande vänskapsrelationer	23
3.6.2	Beroende och oberoende variabel: Utsatthet av våld i vänskapsrelationer som barn och ung	24
3.6.3	Oberoende variabel: Dummyvariabel för kön	25
3.6.4	Oberoende variabel: Ålder	26
3.6.5	Oberoende variabel: Första utsatthet för våld	26

3.7 Metoddiskussion	26
4 Statistiska resultat	28
4.1 Deskriptiv statistik	28
4.2 Bivariat regressionsanalys	32
4.3 Multipel regressionsanalys	33
4.3.1 Upplevd tillgång till stöd	33
4.3.2 Utsatthet för våld	35
5 Analys, diskussion och slutsatser	36
5.1 Upplevd tillgång till stöd	36
5.2 Upplevd utsatthet för våld	38
5.3 Framtida forskning	41
Källförteckning.....	42
Bilagor	44

1 Introduktion

Uppsatsen inleds med en del där ämnets relevans förklaras. Efter detta följer en problematisering som leder till studiens frågeställningar och syfte. Kapitlet avslutas med ett redovisande av studiens avgränsningar samt begreppsdefinition.

1.1 Bakgrund

Våld och andra kränkningar är inte fenomen som drabbar urskillningslöst. Vissa grupper, exempelvis barn och unga, utsätts i större utsträckning och har mindre medel att hantera utsattheten. Detta är särskilt framträdande inom nära relationer, exempelvis mellan familjemedlemmar, kärleksintressen eller skolkamrater.¹ Barn har rätt att växa upp utan våld.² Denna uppsats är ett försök att kartlägga barn och ungas utsatthet i olika former av våld i vänskapsrelationer, samt utsatthetens potentiella samband med upplevt stöd i nuvarande vänskapsrelationer.

Barn och ungas utsatthet för våld och kränkningar är ett forskningsområde som är under stark utveckling, både internationellt och i Sverige. FN:s barnkonvention har haft betydelse i uppmärksammandet av barn och ungas utsatthet och rättigheter.³ Den 1 januari 2020 blev även Barnkonventionen svensk lag. Detta innebär både en större skyldighet och en ökad möjlighet för domstolar och myndigheter att sätta barnets rättigheter i fokus.⁴

Våld och brott kan leda till allvarliga konsekvenser på lång sikt.⁵ Brottsförebyggande rådet har exempelvis undersökt mobbning i sin rapport ”Effekter av anti-mobbningsprogram”. Denna rapport visar att de som hade drabbats av mobbning hade sämre självkänsla och en mer depressiv livsinställning vid 24 års ålder jämfört med elever som inte hade mobbats i skolan.⁶ Min studie fortsätter på spåret av att undersöka dimensioner i livet där utsattheten av våld kan

¹ Johansson, Björn och Källström, Åsa. *Barn och ungas utsatthet*. Lund: Studentlitteratur AB, 2019, S. 9.

² Regeringens skrivelse 2016/17:126, *Tillsammans mot brott - ett nationellt brottsförebyggande program*, S. 12

³ Johansson, Björn och Källström, Åsa. *Barn och ungas utsatthet*. Lund: Studentlitteratur AB, 2019, S. 11

⁴ UNICEF, Barnkonventionen blir svensk lag 2020, UNICEF, 2018;

<https://blog.unicef.se/2018/06/13/barnkonventionen-blir-lag/> (Hämtad 2020-04-20)

⁵ Regeringens skrivelse 2016/17:126, *Tillsammans mot brott - ett nationellt brottsförebyggande program*, S. 33

⁶ Alvant, Per. *Effekter av anti-mobbningsprogram – vad säger forskningen?*, Brottsförebyggande rådet, 2009, S. 21; <https://www.bra.se/bra/publikationer/arkiv/publikationer/2009-03-30-effekter-av-anti-mobbningsprogram--vad-sager-forskningen.html> (Hämtad 2020-04-20)

ha haft inverkan, i form av hur tidigare våld i vänskapsrelationer kan påverka de senare vänskapsrelationerna.

1.2 Problemformulering

Det har tidigare utförts studier kring barn och ungas utsatthet för våld i olika former. Uppsatsen vidareutvecklar tidigare forskning som antyder att våld ofta leder till negativa konsekvenser för brottsoffer i deras fortsatta liv, samt grundar sig i ett intresse att bidra till forskningsområdet som undersöker barn och ungas rättigheter och våldsutsatthet. Då uppsatsen fokuserar på våld i vänskapsrelationer fann jag det intressant att undersöka hur väl vänskapsrelationer fungerar senare i livet för tidigare våldsutsatta personer. Jag undersöker även vad som kan ha påverkat respondenternas uppfattning om sin utsatthet för våld.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att undersöka upplevelser av utsatthet av våld som barn och ung i vänskapsrelationer samt upplevelser av tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer. Uppsatsen använder den norske sociologen Nils Christies ”det idealiska offret” samt de svenska sociologerna Malin Åkerström och Ingrid Sahlins begrepp ”det motspänstiga offret” som teoretisk grund. Uppsatsen har en socialkonstruktivistisk vetenskaplig utgångspunkt.

1.4 Frågeställning

Uppsatsen har två underliggande frågeställningar:

- Har utsattheten för våld som barn och ung i vänskapsrelationer påverkat upplevelserna av stöd i nuvarande vänskapsrelationer?
- Vad kan ha påverkat hur respondenternas upplever sin utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer?

1.5 Avgränsningar

Uppsatsen är avgränsad till att undersöka erfarenheter av våld från vänner som ägt rum då respondenten har varit mellan 12 och 24 år. Avgränsningen till 12 till 24 år har gjorts då undersökningen ämnar undersöka barn som uppnått en viss kapacitet att minnas. Åldern 12 år är vald som nedre gräns då barn i 11–12-årsåldern i stort sett har samma kapacitet att minnas

som en vuxen.⁷ Folkhälsomyndigheten har 24 år som övre gräns för vad som definieras som en ung människa.⁸ Avgränsningen har satts vid 24 år med Folkhälsomyndighetens definition som riktlinje. Uppsatsen handlar även om upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande vänskapsrelationer, det vill säga respondenternas uppfattningar i nutid.

Uppsatsen undersöker enbart vänskapsrelationer. Med "vän" menas en person som respondenten ansåg vara sin vän innan det eventuella våldet inträffade. Det är inte avgörande för studien att respondenten fortfarande anser personen vara sin vän eller att det har varit en nära vän. Även ytligare bekanta i bekantskapskretsen inkluderas här i kategorin "vänner". Studien ämnar inte undersöka syskon- eller familjerelationer, utan enbart vänskapsrelationer.

För att besvara enkäten var det enda kriteriet att respondenten skulle vara 18 år eller äldre. Denna gräns sattes eftersom det i praktiken är krångligt att skicka enkäter till omyndiga barn, då deras föräldrar måste ge tillstånd först.⁹ Att ha en 18-årsgräns för att få besvara enkäten förenklade alltså informationsinsamlingen och ansågs inte heller problematiskt vid utformningen då undersökningen enbart ämnar undersöka tidigare utsatthet hos barn och unga, inte pågående.

1.6 Begreppsdefinitioner

1.6.1 Våld

Enligt den brittiske socialantropologen David Riches är det en meningsbärande handling att benämna alla former av våldsamma handlingar som faktiskt våld.¹⁰ Socialstyrelsen poängterar samtidigt följande:

För att förebygga och upptäcka våld samt för att ge ett heltäckande stöd till våldsutsatta vuxna och barn samt barn som bevittnat våld, kan socialnämnden även ofta behöva ta hänsyn till och beakta kränkningar som inte är brott.¹¹

⁷ Granhag, Pär Anders & Christianson, Sven-Åke (red.), *Handbok i rättspsykologi*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2008, S. 292

⁸ Folkhälsomyndigheten. *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*, Folkhälsomyndigheten, 2019, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/> (Hämtad 2020-04-20)

⁹ Trost, Jan och Hultåker, Oscar, *Enkätboken*, Lund: Studentlitteratur, 2016, S. 25

¹⁰ Riches, David (red.), *The anthropology of violence*, Basil Blackwell, Oxford, 1986, S. 1-13

¹¹ Socialstyrelsen. *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. 2016, S. 12

Med detta menar Socialstyrelsen att även upplevelser som inte traditionellt klassas som våld kan behöva innefattas för att förebygga och upptäcka våld samt ge stöd. Hur våld ska definieras och avgränsas är alltså inte enkelt att enas om. Det är inte heller självklart hur ungdomar konstruerar ungdomsvåld som samhällsproblem som rör ungdomar eller hur deras tal om regler för våld och bråk mellan ungdomar gestaltar sig.¹²

Våld är alltså ett svårdefinierat fenomen. Våld i denna uppsats innefattar på grund av denna svårighet att definiera både subtila former av våld och mer uppenbara former av våld, då uppsatsens ambition har varit att undersöka många dimensioner av våld och att fånga upp så många upplevelser av utsatthet som möjligt. På grund av detta har uppsatsens enkätinsamlingsfrågor tagit inspiration av flera synsätt på våld från tidigare forskning. Enkäten har exempelvis både innefattat och uteslutit ordet ”våld”, i olika delar.

1.6.2 Stöd

Denna uppsats undersöker stöd i vänskapsrelationer. Intresset för socialt stöd har ökat markant under de senaste åren på grund av uppfattningen att tillgängligt stöd kan påverka en persons hälsa och emotionella välmående positivt. Hur stöd påverkar hälsa är inte vetenskapligt fastställt, men det finns empiriska bevis som antyder dess välgörande effekter.

Begreppet stöd kan tolkas på många sätt, men denna uppsats grundar sig i definitionen som RAND Health Care har utformat och undersökt med enkäten the MOS Social Support Survey, som har ambitionen att vara heltäckande kring alla dimensioner kring socialt stöd.¹³ RAND Health Care är en vetenskaplig avdelning hos den ideella amerikanska organisationen RAND Corporation, som arbetar för att förbättra policy och beslutstagande genom forskning och analys.¹⁴ The MOS Social Support Survey består av 19 frågor som undersöker flera aspekter av stöd: emotionellt, informationsinriktat, handgripligt och kärleksfullt stöd, samt förekomsten av positiva sociala interaktioner. Bakgrunden till enkätens utformning är att det är av markant vikt för människors välmående att ha mellanmänniskliga relationer. Att söka och få hjälp av andra människor är en betydande aktivitet i livet. Tillgång till människor som kan erbjuda hjälp eller emotionellt stöd kan skydda individer från negativa konsekvenser vid sjukdom eller stressfyllda

¹² Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 25-26

¹³ Sherbourne, Cathy Donald & Stewart, Anita L., The MOS Social Support Survey. *Soc. Sci. Med.* Vol. 32, No. 6, 1991, S. 705

¹⁴ RAND Health Care, *About RAND Health Care*, The Rand Corporation, <https://www.rand.org/health-care/about.html> (Hämtad 2020-05-04)

situationer.¹⁵ RAND Health Care bekräftar med hjälp av The MOS Social Support Survey sambandet mellan stöd och fysisk och psykisk hälsa samt distinktionen mellan stöd och nära relaterade koncept såsom ensamhet och fungerande familj.¹⁶

2 Teori

I detta kapitel presenteras de teorier som utgör uppsatsens grund samt tidigare forskning inom området.

2.1 Tidigare forskning

2.1.1 Vänskaps- och syskonvåld

Uppsatsen fokuserar på våld mot barn och unga i vänskapsrelationer. Tidigare forskning har undersökt våld mellan barn som är vänner och syskon. Min uppsats utgår ifrån denna forskning då det är ett mycket nära besläktat forskningsfält som kan erbjuda ytterligare djup och förståelse till uppsatsen.

Den amerikanska sociologen David Finkelhor skriver om våld mellan barn i boken ”Childhood Victimization”. Enligt Finkelhor utsätts barn i hög grad för våld från andra barn. Mer än 50 procent av alla barn utsätts för våld av ett syskon minst en gång under tidsperioden av ett år och 25–30 % av alla barn upplever våld från barn som inte är syskon under tidsperioden av ett år. Enligt Finkelhor brukar våld mellan barn, speciellt unga barn, uppfattas annorlunda än våld görs i allmänhet. Våldsamt agerande, såsom ett slag i huvudet eller ett slag med ett objekt, skulle uppfattas som ett riktigt anfall eller till och med som ett brott om det hade utförts av en vuxen, men uppfattas sällan på samma sätt när det sker mellan två barn. Våld mellan barn uppfattas alltså på ett annat vis än våld mellan vuxna.¹⁷ Anledningen till att våld mellan barn uppfattas annorlunda härstammar från moraliska och filosofiska antaganden om unga lagöverträdare. Enligt en lång tradition inom juridik, religion och psykologi anses barn vara mer impulsiva, mindre medvetna om samhällets normer, standarder och konsekvenser, och

¹⁵ Sherbourne, Cathy Donald & Stewart, Anita L., The MOS Social Support Survey. *Soc. Sci. Med.* Vol. 32, No. 6, 1991, Sherbourne, Cathy Donald & Stewart, Anita L., The MOS Social Support Survey. *Soc. Sci. Med.* Vol. 32, No. 6, 1991, S. 705

¹⁶ Sherbourne, Cathy Donald & Stewart, Anita L., The MOS Social Support Survey. *Soc. Sci. Med.* Vol. 32, No. 6, 1991, S. 711

¹⁷ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 92

därmed mindre kapabla att ha kriminella avsikter. Det finns också en samhällelig motvilja kring att benämna våldsamma handlingar av barn på samma sätt som vuxnas handlingar benämns. Exempelvis används sällan begrepp liknande ”misshandel” gällande barns våld. Uppfattningen är att barn inte ska dömas utifrån samma moraliska eller lagliga standard som vuxna och bör slippa undan det medföljande stigmat från sådana stämplat. ¹⁸ Vid sidan av antaganden om barn som förövare ligger även parallella antaganden om barn som är offer. Barn som faller offer för våld från andra barn antas vara mindre kränkta, mindre skadade och mindre påverkade än vad vuxna offer under liknande omständigheter skulle vara. ¹⁹

Det finns även andra anledningar till att våld mellan barn anses mindre allvarligt. Några av dessa är att barn är mindre fysiskt starka, kalkylerande och bringar mindre rädsla. Våldet antas även vara mildare då den normativa kränkningen inte är lika allvarlig, eftersom våldet är mer vanligt och väntat samt mindre förknippat med illvilja och kriminellt uppsåt. Barn antas även vara mer motståndskraftiga utvecklingsmässigt, eftersom omständigheter är kontinuerligt föränderliga i barns liv. Lidandet hos ett offer som också är ett barn antas därför vara kortlivat. Våld mellan barn ses även i vissa fall som något som fungerar som karaktärsbyggande för barn. Dessa uppfattningar är djupt rotade i allmänna uppfattningar, men har ingen stark grund i empiri eller utvecklingsteori. ²⁰

Uppfattningen ovan, att våld mellan barn skulle vara okomplicerat, bör dock diskuteras. Exempelvis är våldsamma barn sällan mindre hotfulla eller skadande än vuxna är, eftersom barn kan vara impulsiva, vara mycket större och starkare än sina offer samt inte känner till konceptet att försöka agera storsint. ²¹ Även om barns utveckling i mognad gör det enkelt för barn att lämna ett offerskap bakom sig kan samma omognad leda till mer djupgående effekter på utvecklingsbanan. Sexuella övergrepp mot barn anses till exempel vara desto mer skadligt ju tidigare barnet utsätts för det. ²²

¹⁸ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 94

¹⁹ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 94

²⁰ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 95

²¹ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 95

²² Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 96

Ett normaliserande av kamratvåld i barndomen kan vara en förvärrande faktor, istället för en dämpande, för våldsutsatta barn. När våld är vanligt förekommande i ett barns liv så är det svårare för barnet att uppnå en känsla av trygghet. Förekomsten av frekvent våld omkring sig kan vara en traumatisk påminnelse om barnets eget offerskap, vilket enligt traumatisk stressteori kan göra det svårare att återhämta sig. I allmänhet har barn ofta mer intensiva och konstanta kontakter med sina gärningspersoner, såsom klasskamrater och syskon, än vuxna har med sina gärningspersoner. Detta skulle även kunna bidra till att det är svårare för ett barn att läka från det traumatiska i offerskapet. Finkelhors studie av barn mellan 2 till 10 år kan tolkas som bevis mot den konventionella uppfattningen att våld mellan barn var mindre allvarligt och ledde till mindre konsekvenser för yngre barn. Finkelhor förespråkar att uppfattningarna om att våld mellan barn är mindre allvarligt bör grundas i empiriska jämförelser och bevis och inte av antaganden och selektiv applicering av populära tankar om barnutveckling. Han skriver att våld mellan barn måste tas på allvar.²³

2.1.2 Utsagor om våld bland barn och unga

Föreliggande uppsats fokuserar på mäns och kvinnors upplevelser av våld som barn och unga och utgår därför från tidigare forskning om barn och ungas utsagor och upplevelser kring våld. Detta eftersom forskning om barn och ungas utsagor och upplevelser kring våld är ett nära besläktat forskningsfält som kan erbjuda ytterligare djup och förståelse till uppsatsen.

Den svenska sociologen Sara Uhnoo skriver i sin doktorsavhandling "Våldets regler" om ungdomars dagliga moralarbete, det vill säga reflektioner över och kompromisser om vad som är rimliga beteendenormer kring våld.²⁴ I Uhnoos doktorsavhandling, som bygger på intervjuer, lyfter författaren fram hur ungdomar skildrar bråk mellan okända ungdomar som något som de förväntar sig, speciellt vid sociala arenor och vissa tidpunkter (såsom högstadiet, nöjeslivet, fester, hemfärden eller förorten). Det finns två slags ungdomsbråk: För det första är bråk är något som ungdomar talar om som vardagligt, ungdomligt, spännande och som de anser kan uppstå lätt och plötsligt, av triviala skäl och beroende på ständigt existerande bråkmakare. Vidare framställs ungdomsbråk av vissa som spännande att titta på och prata om, och även att vara inblandade i.²⁵ Detta ungdomsbråk uttrycks alltså av ungdomarna vara något som uppstår

²³ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 96-98

²⁴ Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 21

²⁵ Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 112

synligt och även något som de unga kan känna igen, förvänta sig och delvis hantera. För det andra urskiljer ungdomarna en annan sorts bråk som de beskriver som problematiskt, eskalerande och gränslöst. Denna sorts bråk framställs som oförutsägbart, gränslöst och eskalerande. Den andra typen av bråk problematiseras genom att skildras som eskalerande och tidsmässigt och kvalitativt gränslöst, samt skrämmande, till och med potentiellt livsfarligt.²⁶ Gemensamt för de två formerna av ungdomsbråk är att de ses som oundvikliga.²⁷

Ungdomsvåldet som diskuteras av Uhnöo betecknas ofta som könsneutralt, men handlar oftast om unga mäns våld. I ungdomarnas tal om gatuvåld och ungdomsvåld avspeglas därmed könsmässiga samhällsdiskurser.²⁸ Uhnöo beskriver hur bråk maskuliniseras och tillskrivs gälla alla killar. Våld kopplas till manlighet och tolkas vara en del av det spel mellan könen vilket unga män utför inför tjejer för att framstå som stora, starka, muskulösa och oövervinnerliga. Detta beskrivs vara ett försök att visa att de är riktiga män, har all makt och klarar vad som helst. Tjejer som bråkar individualiseras och patologiseras i studien i högre grad i jämförelse med killarna genom att ses som undantag och ”sjuka” individer.²⁹

Uhnöo diskuterar även skojbråk och bråk mellan vänner och framhäver detta som något som konstrueras som regelstyrt men också som ett potentiellt förstadium till ett riktigt bråk. Bråk mellan kompisar framstår som präglad av tvetydighet då signaler kan missförstås och en vän av misstag kan bryta mot skojbråksreglerna genom ett för hårt slag eller skämt. Vuxna är enligt Uhnöo mer negativt inställda till skojbråk än vad ungdomar är. Ett lekfullt skojbråk har heller inget massmedialt nyhetsvärde och anses inte vara ett samhällsproblem som behöver åtgärdas. De skojbråk som diskuteras enligt Uhnöo är de som har gått för långt och lett till allvarliga skador eller rättsfall och polisingripande. Trots detta menar anställda på Stödcentrum för unga brottsoffer att neutraliserandet av förövarens roll i skojbråk också kan vara ett neutraliserande av offret. Negativa aspekter av skojbråk är att värre bråk, dominansmanifestationer och en insocialisering i manlig aggressivitet kan döljas under den lekfulla och vänskapliga ytan av skojbråk.³⁰

²⁶ Uhnöo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 113

²⁷ Uhnöo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 287

²⁸ Uhnöo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 113

²⁹ Uhnöo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 131-133

³⁰ Uhnöo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 206-207

Ungdomar lyfter fram den negativa aspekten med potentiell eskaleringsrisk vid skojbråk. Skojbråk antas inte eskalera numerärt utan kvalitativt, exempelvis i form av hårdare slag och denna eskalering anses bero på förvarens uppsåt och konsekvens där förövaren har intentionen att skada offret. De intervjuade ungdomarna uttrycker en slags ”normaliseringsrepertoar” kring skojbråk som inte ger utrymme för dolda ojämlika maktförhållanden eller kränkningar då den baseras på en uppfattning om att alla kompisar är jämlika, vill varandra väl, respekterar varandra och säger ifrån om den andre gör något mot ens vilja. Normaliseringen kan användas för att undvika att positionera någon av de inblandade som offer eller förövare. På grund av detta skulle ett kraftfullt och negativt agerande vid skojbråk eller skämt riskeras att tolkas som ett tecken på avsaknad av humor eller snålhet, det vill säga att man inte bjuder på att bli skämtad med eller på ett skojbråk. En kille förmodas kanske, för att vara en del av gruppen, att tåla skojbråk och skämt, vilket överensstämmer med tolkningen av skojbråk som en insocialisering i en våldspräglad maskulinitet, en slags maskulin lek. Tjejer antas vara de enda som kan skojbråka utan att det eskalerar.³¹

2.1.3 Gränsdragningar kring våldsutsatthet

Den svenska sociologen Malin Åkerströms har undersökt det våld som undersköterskor och sjuksköterskor blir utsatta för av patienter.³² Arbetet inom vården har en låg frekvens av ”våld” men samtidigt en hög frekvens av ”fysisk aggression”. Åkerström undersöker skillnaderna mellan agerandet som personal definierar som våld och agerandet som personalen inte anser räknas som våld. På detta vis kunde Åkerström undersöka den värdering som vårdpersonalen lägger i ordet ”våld”. När ordet våld ersattes med andra mer specifika ord, såsom ”slagen”, ”nypt” och ”riven” visades en högre våldsutsatthet än den som tidigare hade uttryckts. Enligt Åkerström hade totalt 72 procent av undersköterskorna i studien blivit slagna, nypta eller rivna, men de definierade alltså inte dessa akter av aggression som ”våld”. Åkerström diskuterar hur sjuksköterskor normaliserar de äldreboendes patienters aggressioner genom att tala om det som något som står utanför gränserna för begreppet ”våld” och därmed inte kan ses som klandervärd.

33

³¹ Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 208

³² Åkerström, Malin. Slaps, Punches, Pinches—But not Violence: Boundary-Work in Nursing Homes for the Elderly. *Symbolic Interaction*. Vol. 25, nr. 4, 2002: 515–536.

³³ Åkerström, Malin. Slaps, Punches, Pinches—But not Violence: Boundary-Work in Nursing Homes for the Elderly. *Symbolic Interaction*. Vol. 25, nr. 4, 2002: 515–536.

Åkerström argumenterar för att våld kan ha mindre att göra med de faktiska fysiska angreppen och mer att göra med kulturella praktiker, sammanhang och relationer. När vi rubricerar visa akter som "våld" och andra som "inte våld" är dessa rubriceringar produkter av förklarande och tolkande processer. Åkerström gör alltså en slags problematisering av begreppet våld samt de normer kring och problemdefinitioner kring våld som impliceras.³⁴

2.1.4 Sociala problem för män och kvinnor

Män och kvinnor utsätts för olika sociala problem, inte minst gällande våld. Den svenska doktoranden i socialt arbete Marcus Herz och den svenska professorn i pedagogik Thomas Johansson, som är inriktad mot barn- och ungdomsvetenskap, har undersökt maskulinitet inom kritisk mansforskning. Deras sammanställning visar att olika typer av sociala problem framträder i olika utsträckning hos män och kvinnor.³⁵ Den svenska professorn i socialt arbete Christian Kullberg bekräftar i en studie om genusfrågor i människobehandlande organisationer att män och kvinnor möter olika sociala problem.³⁶ Enligt studien av Kullberg med flera är män mer socialt utsatta än kvinnor, då kvinnor har ett starkare socialt nätverk och starkare stöd från sin omgivning. Avsevärt fler män än kvinnor uppger exempelvis att de inte har någon nära vän som de kan ta kontakt med och prata med om vad som helst.³⁷

Våld och våldsbrott utövas till större del av män än av kvinnor. Män är också i betydligt högre grad utsatta för våldsbrott.³⁸ Orsaken till mäns våld är något som historiskt sett har förklarats med biologiska eller sociala faktorer.³⁹ Manligt våld kan också förklaras med sociala förklaringsmodeller som bygger på uppfattningen att män socialiseras in i ett beteende baserat på förväntningar om våld. Enligt sociala förklaringsmodeller spelar omgivningen och umgänget en avgörande roll i om eller hur kriminalitet uppstår eller tar sig uttryck.⁴⁰

³⁴ Åkerström, Malin. Slaps, Punches, Pinches—But not Violence: Boundary-Work in Nursing Homes for the Elderly. *Symbolic Interaction*. Vol. 25, nr. 4, 2002: 515–536.

³⁵ Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 99

³⁶ Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012, S. 50f.

³⁷ Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012, S. 61; Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 99).

³⁸ Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012, S. 61; Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 99.

³⁹ Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 100f.

⁴⁰ Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 100

I en studie av den svenska doktoranden i statistik Petra Ornstein beräknas kostnaden för ohälsa och kostnaden för den ökade risken för självmord hos ett våldsbrottsoffer vara ungefär 1,5 miljoner kronor under de första åtta åren efter våldshändelsen. Utöver detta förlorar våldutsatta oftare sitt arbete, har lägre inkomster, blir oftare sjukskrivna än andra och löper högre risk för att dö i förtid än icke våldutsatta människor. I studien syns det även att utsatthet för våld ger större relativa konsekvenser för kvinnor än för män.⁴¹ Enligt Ornstein skulle detta kunna bero på att våldet som kvinnor utsätts för i högre grad utövas av en närstående person inom ramen för en relation. När kvinnor har utsatts av en partner har våldet kunnat pågå under en lång tid. Den psykiska utsattheten är större för de som utsätts upprepat och av närstående. Det våld som är integritetskränkande ger större men.⁴²

2.2 Teoretiska utgångspunkter

2.2.1 Idealiska offer

Den norska kriminologen Nils Christie har introducerat begreppet ”idealiskt offer” och beskriver detta begrepp genom att skriva:

En person eller kategori individer som – när de drabbas av brott – lättast får fullständig och legitim status som offer.⁴³

Med detta menar Christie att brottsoffer får status som legitima offer i olika grad. Begreppet beskriver en offentlig status och syftar inte på personer som lätt identifierar sig själva som offer eller som faktiskt oftast utsätts för brott. Christie lyfter fram egenskaper som kännetecknar ett idealiskt offer:

1. Offret är svagt
2. Offret är involverat i en respektabel aktivitet
3. Offret är på en plats som denne inte kan förebrås för

⁴¹ Ornstein, Petra, *The price of violence: Consequences of violent crime in Sweden*, IFAU Working Paper 2017:22, IFAU - Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, 2017
<https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2017/wp2017-22-the-price-of-violence-consequences-of-violent-crime-in-sweden.pdf> (Hämtad 2020-04-24)

⁴² Nationellt centrum för kvinnofrid, *Höga kostnader för våldet*, Uppsala Universitet, 2018,
<https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-reportagearkiv/?tarContentId=707056> (Hämtad 2020-04-24)

⁴³ Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 47

4. Gärningspersonen är i förhållande till offret i överläge och kan beskrivas i negativa termer
5. Gärningspersonen är okänd för offret och har ingen relation till denne
6. Offret har makt eller status som gör att denne kan kräva status som ”idealiskt offer” utan att hota andra krafter i samhället.⁴⁴

Enligt Christies terminologi skulle alltså ett idealiskt offer exempelvis kunna vara en liten flicka (svag), som plockar bär i trädgården för att ge till sin mamma (respektabel aktivitet på en plats denne inte kan förebrås för), som blir attackerad av en stor äldre man. En frisk man som är runt 30 år som blir misshandlad i en gränd på stan när han tänker inhandla narkotika är däremot inte ett idealiskt offer enligt Christie.

För att dikotomin mellan idealiskt offer och idealisk gärningsperson skall fungera måste gärningspersonen vara urskiljbart ond och offrets lidande måste vara möjligt att direkt kopplas till en faktisk gärningsperson. Offret och de anhörigas lidande minskas inte av straff och oskadliggörande av gärningspersonen genom inlåsning, men möjligheten ger en viss tillfredsställelse. Ju mer idealiskt ett offer är, desto mer idealisk blir gärningspersonen och vice versa. Ett offerskap blir mindre idealiskt när offrets lidande har en mer abstrakt orsak. Exempel på detta är barn som kan ses som offer för leksaksproducenters könsinriktade marknadsföring. Barnen vet inte om att de är offer och personen som är ansvarig för handlingen är odefinierad.⁴⁵

Christie diskuterar den kulturella förändringen av synen på kvinnor som blivit utsatta för våld inom äktenskapet och hur denna illustrerar hur avgörande brottsoffrets svaghet kontra styrka är för att denne ska kunna ses som ett idealiskt offer. Kvinnor var tidigare mer underordnade och svaga inom äktenskapet. Kvinnor blev sedan yrkesverksamma och tillsammans med denna förändring ändrades deras självbild, samtidigt som de reella ekonomiska förhållandenas förändring ledde till att kvinnor kunde ställa politiska krav om sina rättigheter. Då jämställdheten mellan kvinnor och män har ökat är det svårare att betrakta kvinnor som svaga och om kvinnor i framtiden kommer att betraktas som idealiska offer är enligt Christie oklart.⁴⁶

⁴⁴ Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 47–50

⁴⁵ Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, 53–55

⁴⁶ Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 57-58

2.2.2 Motspänstiga offer

Begreppet ”det motspänstiga offret” myntades av de svenska sociologerna Malin Åkerström och Ingrid Sahlin i antologin *Det motspänstiga offret*. Detta begrepp är ett försök att betona att det inte är självklart att offerrollen är eftersträvansvärd. Ett motspänstigt offer vill inte bli betraktat som ett offer, då detta implicerar en svaghet och ett behov av stöd eller skydd. Åkerström och Sahlin argumenterar för att människor har ett behov av att ses som kompetenta, bli respekterade och att visa att de kontrollerar sina liv, vid sidan av behoven av sympati för lidande.⁴⁷

Kategoriseringen av idealiska offer kan ha negativa följder. När en kategori av människor skapas och blir välkänd får det också följder för dem som ingår i den. Kvinnor som har blivit utsatta för våld har två valmöjligheter kring hur de kan agera gällande sitt offerskap. De kan antingen identifiera sig med gruppen ”misshandlade kvinnor” och agera såsom gruppen ”misshandlade kvinnor” förväntas bete sig enligt allmänheten, eller så kan de opponera sig mot de tillskrivna attributen och generaliseringen och agera avvikande.⁴⁸

2.2.3 Socialkonstruktivistisk ansats

Christies idealiska offer och Åkerström och Sahlins motspänstiga offer kan ses som två former av utforskande av offerskap utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Socialkonstruktivismen är ett kritiskt synsätt gällande förgivettagna föreställningar om världen och om mänskligheten. Inom socialkonstruktivismen anses ingen kunskap vara objektiv.⁴⁹ Människan skapar uppfattningar kring företeelser för att kunna sortera och förstå omvärlden.⁵⁰ Exempelvis utforskar Christie, Åkerström och Sahlin människans uppfattning kring offerskap.

Sociala konstruktioner härstammar från en historisk och kulturell kontext. Människans förståelse och förklaring av världen har ett samband med tiden och kulturen som denne lever i. Det som anses vara ”naturligt” är alltså föränderligt över tid och beroende på sammanhang. Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv är alltså allting föränderligt; inte minst

⁴⁷ Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid, ”Inledning”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 21

⁴⁸ Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid, ”Inledning”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 13

⁴⁹ Burr, Vivien, *Social constructionism*, Third edition., Routledge, London, 2015, S. 2

⁵⁰ Burr, Vivien, *Social constructionism*, Third edition., Routledge, London, 2015, S. 3

människors uppfattningar om fenomen och sanningar.⁵¹ Christie diskuterar hur kvinnors status som offer har ändrats över olika historiska och kulturella kontexter⁵², vilket är ytterligare ett exempel på spåren av socialkonstruktivism i teorin ”det idealiska offret”.

Uppsatsen utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Exempelvis utgår studien från att upplevelser av våld formas och konstrueras socialt.

3 Metod

I detta kapitel redogör jag för studiens tillvägagångssätt. Inledningsvis presenteras metoden för datainsamlingen samt dataanalysen. Därefter presenteras variablerna och slutligen förs en kritisk metoddiskussion om studiens tillvägagångssätt.

3.1 Deltagare

Urvalet bestod av 208 individer, varav 132 (63,5 %) var kvinnor och 76 (36,5 %) män. (Diagram 1). Deltagarna var mellan 19 och 63 år ($M = 26,5$, $SD = 8,1$). (Diagram 2). För att kunna delta i undersökningen behövde deltagarna vara 18 år eller äldre. Studien genomfördes med ett bekvämlighets- och snöbollsurval, genom att enkäten skickades ut via Facebook till uppsatsens författares vänner, familjer och bekanta i april 2020. Mottagarna av enkäten blev även ombedda att dela enkäten vidare.

⁵¹ Burr, Vivien, *Social constructionism*, Third edition., Routledge, London, 2015, S. 4

⁵² Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, 50

Diagram 1. Kön hos deltagare

Diagram över könsfördelning hos respondenter

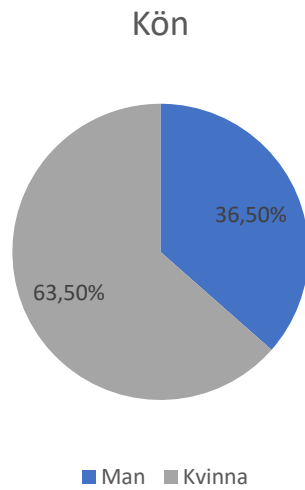
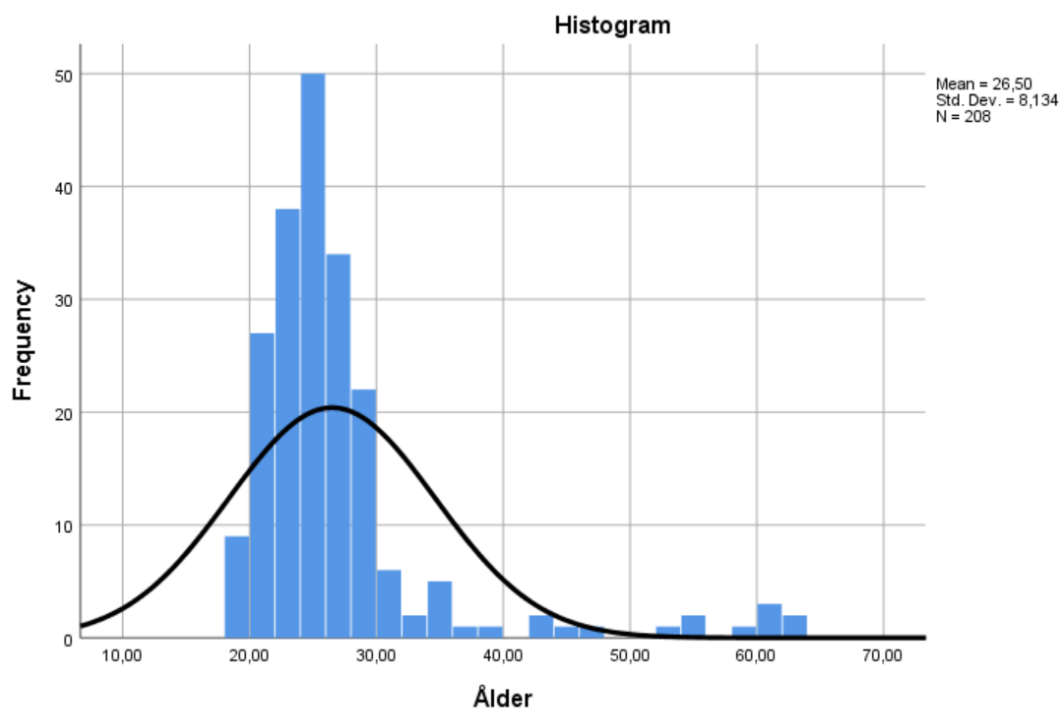

Diagram 2. Ålder på deltagare

Diagram över respondenternas ålder vid tillfället då de besvarade enkäten⁵³

⁵³ Diagram hämtat från SPSS

3.2 Instrument

Datansamlingen genomfördes med en internetbaserad enkät via Google Formulär och bestod av sex avsnitt: bakgrund, psykiska upplevelser i vänskapsrelationer, följdfrågor om psykiska upplevelser, fysiska upplevelser i vänskapsrelationer, följdfrågor om fysiska upplevelser samt tillgängligt stöd.

Då studien ämnar undersöka specifika upplevelser har en egen datansamling utförts av författaren själv, i brist på en databas eller sammanställning av den information som söktes. Jag har valt att hålla mig konsekvent i datansamlingen och enbart samla in jämförbar information i form av en enkät. Detta hade inte varit möjligt om information istället hade inhämtats från olika databaser som kan ha behandlat och tolkat information på olika sätt.

3.3 Etik

Informationskravet fullföljdes genom att deltagarna fick skriftlig information om vad deras deltagande i studien skulle innebära. För att delta behövde respondenterna samtycka till att delta i undersökningen och intyga att de tagit del av informationen kring studien. På så vis hanterades samtyckeskravet. Deltagarna erbjöds även en möjlighet att ta bort sitt deltagande i studien, genom att fylla i en ID-kod som de kunde skicka till författaren för att identifiera sig och möjliggöra borttagande av sitt deltagande. Ingen respondent raderade sitt deltagande. Deltagarna informerades om att studiens insamlade data enbart skulle användas i undersökningens syfte och skulle raderas efter att uppsatsen blivit klar. Mot denna bakgrund bedöms nyttjandekravet och konfidentialitetskravet uppfyllas. Respondenterna fick även tillgång till kontaktuppgifter till uppsatsförfattaren om de hade velat fråga något gällande enkäten eller uppsatsen.

3.4 Design och genomförande

För att samla in data konstruerades en enkät (bilaga 1) bestående av två frågor om bakgrundsinformation, 13 frågor om utsatthet av våld i vänskapsrelationer som barn och ung, 6 följdfrågor om detta och 19 frågor om upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande vänskapsrelationer. De demografiska frågorna berörde deltagarnas kön och ålder. En kontrollfråga ställdes även om huruvida deltagarna var arton år eller äldre, samt om de samtyckte till att ha blivit informerad om studiens syfte, de åtgärder som förekommer för att

skydda sin data och sin rätt att radera sin data, så att de svar som kom från deltagare som inte intygade sin ålder eller samtyckte till studiens premisser enkelt kunde raderas.

Alla deltagare fick information om vad deras deltagande skulle innebära, vad dess data skulle användas till samt vart de skulle vända sig om de hade frågor eller ville ta del av resultaten när undersökningen var genomförd.

Enkätens insamlade data analyserades sedan i Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). För en mer ingående beskrivning av dataanalysen: se avsnitt 3.5.

3.5 Dataanalys

Jag utförde en bivariat regressionsanalys och två multipla regressionsanalyser för att analysera det empiriska materialet i denna uppsats. I detta avsnitt presenteras först undersökningens signifikansnivå, sedan den bivariata regressionsanalysen och till sist de multipla regressionsanalyserna.

3.5.1 Signifikansnivå

Den vanligaste signifikansnivån på 5% används genomgående i uppsatsen. Nollhypotesen förkastas således med en felrisk på 5%. Signifikanstest visar om det är möjligt att utesluta att sambandet är en slump eller ej. Hela enkätundersökningen utgår från ett 95%-konfidensintervall, vilket innebär att resultaten har en femprocentig felmarginal. Detta innebär att jag kommer att anta statistisk signifikans om signifikansvärdet är (eller är lägre än) 0,05.⁵⁴ Uppsatsen innefattar två hypoteser och om sambandet är signifikant förkastas nollhypotesen:

- Hypotes 0 = Det finns inget samband mellan variablerna
- Hypotes 1 = Det finns ett samband mellan variablerna

3.5.2 Bivariat regressionsanalys

Den bivariata analysen mellan variablerna bestående av utsatthet för våld och upplevelse av tillgängligt stöd behandlas med regressionsanalys.

⁵⁴ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 116–118

Formeln som kommer att användas i den bivariata regressionsanalysen är $y = a + b(x) + e$ ⁵⁵

y = Beroende variabel, a = Konstant, b = Regressionskoefficient, x = Oberoende variabel, e = Residual

3.5.3 Multipel regressionsanalys

Den multipla linjära regressionen används när det finns fler oberoende variabler som kan förklara en beroende variabel. Formeln som kommer att användas i den multipla regressionsanalysen är $y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + e$ ⁵⁶

y = Beroende variabel, a = Konstant, b = Regressionskoefficient, x = Oberoende variabel, e = Residual

3.6 Variabler

3.6.1 Beroende variabel: Upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande vänskapsrelationer

För att operationalisera och konkretisera tillgänglighet av stöd i sociala relationer användes en enkät av RAND Health Care som har använts för att undersöka tillgänglighet av socialt stöd till kroniskt sjuka patienter. Enkäten som RAND Health Care har administrerat består av 19 frågor som undersöker flera aspekter av stöd. Dessa 19 frågor har översatts och omformulerats till att undersöka vänskapsrelationer. Svartalternativen på frågorna om tillgänglighet av stöd angavs på en femgradig likertskala, från "Ingen av tiden" (1), "Lite av tiden" (2), "En del av tiden" (3), "För det mesta" (4) och "Hela tiden" (5).

RAND Health Cares enkät the MOS Social Support Survey är av relevans för denna uppsats då den ämnar undersöka stöd i vänskapsrelationer. The MOS Social Support Survey har använts för att undersöka stödet i relationer till kroniskt sjuka, vilket denna uppsats inte undersöker. Enkäten har dock använts som stöd i utformningen av min enkät för att undersöka om Rand

⁵⁵ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 157–160

⁵⁶ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 314, 160

Health Cares dimensioner kring socialt stöd är applicerbara även på vänskapsrelationer. Att the MOS Social Support Survey har använts tidigare för att undersöka socialt stöd är positivt för uppsatsens validitet och reliabilitet.

Den upplevda tillgängligheten av stöd i vänskapsrelationer omkonstrueras till ett index som i det följande kallas IndexStöd. Cronbachs alfa testas på variablerna och värdet är 0,973, vilket är acceptabelt och visar en stark intern reliabilitet.

Indexet är kvantitativt och sträcker sig från 19 till 95. Värdet kan inte bli lägre än 19, vilket är indexets nollpunkt och innebär att variabeln analyseras utifrån en kvotskala. I indexet pekar 19 på ett obefintligt upplevt tillgängligt stöd i vänskapsrelationer och 95 på ett högt upplevt tillgängligt stöd. Detta index är studiens huvudsakliga beroende variabel, då upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer undersöks som ett fenomen som kan ha påverkats av andra variabler, som exempelvis utsatthet av våld som barn och ung i vänskapsrelationer.

3.6.2 Beroende och oberoende variabel: Utsatthet av våld i vänskapsrelationer som barn och ung

För att operationalisera utsatthet av våld konstruerades två olika avsnitt där psykiska kontra fysiska upplevelser av våld undersöktes. Sammanlagt ställdes 13 frågor om utsatthet av våld där 5 frågor berörde psykiska upplevelser och 8 frågor fysiska upplevelser. Svartalternativen på frågorna om utsatthet av våld angavs på en fyragradig likertskala, från ”Nej, aldrig” (1), ”Ja, en till två gånger” (2), ”Ja, tre till fyra gånger” (3) och ”Ja, fem eller fler gånger” (4).

På grund av att studien är av explorativ karaktär och undersöker ett brett fält, så fanns det många dimensioner att ta hänsyn till vid konstruerande av enkätfrågor. På grund av detta har enkätens frågor tagit inspiration av flera synsätt på våld. Enkäten har både innefattat och uteslutit ordet ”våld”, i olika delar. Frågorna om våld har innefattat subtila former av våld, men också mer uppenbara former av våld. Förhoppningen med detta var att generera ett tydligt resultat som innefattar många dimensioner av våld. De subtilare formerna av våld som har inkluderats i enkäten härstammar från Åkerströms artikel⁵⁷ samt myndigheters definitioner av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.⁵⁸ Enkätens frågor om mer etablerade former av våld härstammar

⁵⁷ Åkerström, Malin. Slaps, Punches, Pinches—But not Violence: Boundary-Work in Nursing Homes for the Elderly. *Symbolic Interaction*. Vol. 25, nr. 4, 2002: 515–536.

⁵⁸ Folkhälsomyndigheten. *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*, Folkhälsomyndigheten, 2019, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa->

från Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning⁵⁹, myndigheters definitioner av olika former av våld⁶⁰, samt Brottsbalken⁶¹.

Utsattheten för våld i vänskapsrelationer har omkonstruerats till ett index som i det följande kommer att kallas IndexUtsatt. Cronbachs alfa, som bland annat används för att mäta intern reliabilitet⁶², testas på variablerna. Cronbachs alfa varierar mellan 1, som visar på en perfekt intern reliabilitet och 0, som visar på att ingen intern reliabilitet existerar. 0,6 kan ses som en miniminivå på ett tillfredställande värde.⁶³ Värdet för variablerna som IndexUtsatt består av är 0,771, vilket anses vara acceptabelt.

Indexet är kvantitativt och sträcker sig från 13 till 52. Värdet kan inte bli lägre än 13, vilket är indexets nollpunkt och innebär att variabeln analyseras utifrån en kvotskala. I indexet pekar 13 på en obefintlig utsatthet för våld i vänskapsrelationer som barn och ung och 52 på en hög utsatthet. Detta index undersöks som oberoende variabel i uppsatsen, då utsatthet av våld i barndomen är ett tidigare upplevt fenomen än upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer. Indexet undersöks även som beroende variabel, då utsagorna om utsatthet av våld undersöks som ett fenomen som kan ha påverkats av andra variabler.

3.6.3 Oberoende variabel: Dummyvariabel för kön

Variabeln med respondenternas kön kodas om till en dummy-variabel, då alla variabler måste bestå av numeriska värden för att kunna genomföra en multipel regressionsanalys.⁶⁴ Variabeln "DummyMan" skapas, där man är dummy och kvinna är referenskategori. Dummy-variabeln visar hur mycket dummy skiljer sig från referenskategorin.⁶⁵ Detta innebär i detta fall att det

[och-rattigheter-i-sverige-2017/](https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/) (Hämtad 2020-04-20); Socialstyrelsen. Våld i nära relationer. Socialstyrelsen, 2019. <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/> (Hämtad 2020-04-20)

⁵⁹ Molin, Maria, Lifvin, Sofie & Irlander Strid, Åsa, *Nationella trygghetsundersökningen 2019: om utsatthet, otrygghet och förtroende*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2019

⁶⁰ Folkhälsomyndigheten. *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*, Folkhälsomyndigheten, 2019,

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/> (Hämtad 2020-04-20); Socialstyrelsen. Våld i nära relationer. Socialstyrelsen, 2019. <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/> (Hämtad 2020-04-20)

⁶¹ Asp, Petter, *Brottsbalken (kapitel 1–12): en kommentar*, Karnov Group, Stockholm, 2018

⁶² Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3. uppl., Liber, Stockholm, 2018, S. 209

⁶³ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3. uppl., Liber, Stockholm, 2018, S. 209

⁶⁴ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 320

⁶⁵ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 321

som visas är hur mycket män skiljer sig från kvinnor. Denna variabel kommer att användas som en oberoende variabel.

3.6.4 Oberoende variabel: Ålder

Denna variabel består av respondenternas ålder då de besvarade enkäten. Variabeln består av numeriska värden. Denna variabel kommer att användas som en oberoende variabel.

3.6.5 Oberoende variabel: Första utsatthet för våld

Det finns två variabler som undersöker respondenternas ålder då de för första gången blev utsatta för våld inom ramen av undersökningens åldersmässiga avgränsning, 12 – 24 år. En variabel undersöker ålder vid första utsatthet för fysiskt våld och en som undersöker ålder vid första utsatthet för psykiskt våld. Variabeln består av numeriska värden och att användas som en oberoende variabel.

3.7 Metoddiskussion

Uppsatsen är utförd med en kvantitativ metod, vilket har bedömts vara passande då syftet är att undersöka förekomsten av utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer samt sambandet mellan våldsutsatthet som barn och ung i vänskapsrelationer och upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer. I undersökandet av samband mellan utsatthet och stöd har både en bivariat och en multipel regressionsanalys utförts. Med en multipel regressionsanalys möjliggörs ett vidare sökande kring sambandet eller avsaknaden av samband från den bivariata regressionsanalysen, med hjälp av kontrollvariabler. Genom att utföra både en bivariat och multipel regressionsanalys kan resultaten med större säkerhet säkerställas, vilket bidrar till en högre reliabilitet i undersökningen.

Undersökningen skulle potentiellt ha gynnats av en metodkombination, med en enkätundersökning samt ett uppföljande kvalitativt moment i form av uppföljande intervjuer med några enkätresponenter. Detta skulle ha kunnat möjliggöra en djupare analys och förståelse av respondenternas upplevelser och uppfattningar, men då uppsatsen har varit tidsbegränsad har detta ej kunnat genomföras.

Studien bygger på 208 enkätsvar, vilket anses vara en tillräckligt stor mängd för att kunna generera ett statistiskt signifikant resultat. Enkätens urvalsmetod, ett bekvämlighets- och

snöbollsurval, kan dock potentiellt inverka på enkätens validitet. Enkäten har i huvudsak besvarats av författarens vänner och bekanta, vilka kan antas vara likasinnade upplevelse- och värderingsmässigt. Då uppsatsen ämnar undersöka människors upplevelser i en representativ population kan likasinnade upplevelser i respondentgruppen ha haft direkt inverkan på studiens resultat. Människor med avvikande upplevelser har möjligtvis inte fångats upp och besvarat enkäten. Detta kan potentiellt ha bidragit till en annan nivå av rapporterad våldsutsatthet än den verkliga samhällsliga utsattheten. Detta kan vara en förklaring till den lågt rapporterade våldsutsattheten i enkätsvaren, då medelvärdet för utsatthet för våld är 19,01 på indexet som går från 13 (obefintlig utsatthet) till 52 (hög utsatthet). Trots nämnda metodologiska problem har tidigare urvalsmetod valts, på grund av dess tidseffektivitet, vilket prioriterades då studien utfördes under en begränsad tid.

Deltagarna är spridda i ålder, då de är i åldern 19 till 63 år. Detta bidrar till ett mer representativt urval av populationen. Uppsatsens respondenter är i högre grad kvinnor än män, då 132 (63,5 %) är kvinnor och 76 (36,5%) är män. Att män i högre grad är utsatta för våldsbrott⁶⁶ och också är underrepresenterade i undersökningens enkätsvar kan ha haft påverkan på dess resultat och uppsatsens validitet. Att männens enkätsvar är färre än kvinnornas innebär att uppsatsen riskerar en lägre tillförlitlighet då män och kvinnor har ämnats undersökas jämlikt men inte har blivit jämlikt undersökta. Uppsatsen riskerar att på grund av detta missa mäns utsagor av upplevelser.

Att enkätens frågor är formulerade i direkt samband till studiens syfte och undersökningsområde bidrar till en högre validitet. Att enkäten är formulerad av mig själv kan dock påverka reliabiliteten, då någon avgörande fråga kan ha utelämnats och påverkat resultaten. Att våld är ett svårdefinierat fenomen har redan tidigare lyfts fram i uppsatsen, men detta kan också ha haft inverkan på uppsatsens resultat då något väsentligt perspektiv kan ha exkluderats och därmed omöjliggjort respondenternas utsagor av vissa former av våldsutsatthet. Förhoppningen är dock att undersökningens reliabilitet ska höjas då enkätfrågorna har utformats med hjälp av tidigare forskning och undersökningar.

⁶⁶ Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012, S. 61; Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 99.

4 Statistiska resultat

I följande kapitel kommer den deskriptiva statistiken och regressionsanalyserna att presenteras.

4.1 Deskriptiv statistik

Tabell 1⁶⁷. Deskriptiv statistik

Antal deltagare, medelvärden, procentuell fördelning och standardavvikelser hos alla deltagare avseende utsatthet för våld, följdfrågor om utsatthet för våld och upplevd tillgång till stöd

	N	M	%	SD
Bakgrund				
1a Kön (man/kvinna)	208		36,5/63,5	
2a Ålder	208	26,50		8,13
IndexUtsatt (Har blivit utsatt för...)	207	19,01		5,12
1b Förtryck, kritik, förlöjligande	207	2,82		1,21
2b Isolering och kontroll	208	2,18		1,18
3b Hot	208	1,43		0,85

⁶⁷ Notering. N = antal deltagare, M = medelvärde, SD = standardavvikelse, Bakgrund = två bakgrundsfrågor (Svarsskala 1a: 1 = Man, 2 = Kvinna. Svarsskala 2a: Ålder). Utsatthetsindex = tretton frågor om utsatthet för våld tillsammans (Svarsskala 1b till 13b: 1 = Nej aldrig, 2 = Ja, en till två gånger, 3 = Ja, tre till fyra gånger, 4 = Ja, fem eller fler gånger). Följdfrågor = frågor om utsatthet för våld (Svarsskala 1c och 4c: 1 = Man 2 = Kvinna 3 = Man och Kvinna. Svarsskala 2c, 3c, 5c och 6c: Ålder 12 till 24 år.) Stöd-index = nitton frågor om upplevt tillgängligt av stöd tillsammans. (Svarsskala 1d till 19d: 1 = Ingen av tiden, 2 = Lite av tiden, 3 = En del av tiden, 4 = För det mesta, 5 = Hela tiden)

4b Trakasserier	208	1,20	0,52
5b Internetkränkningar	208	1,28	0,61
6b Nypande, drag i hår, fasthållande	208	1,63	0,97
7b Örfilar och knuffar	208	1,51	0,87
8b Slag och sparkar	208	1,42	0,90
9b Slag med tillhygge	208	1,17	0,59
10b Sexuella ofredanden/ tvång/ angrepp	208	1,26	0,63
11b Sexuellt utnyttjande vid medvetlöshet	208	1,08	0,27
12b Sexuellt tvång med hot, fasthållande, våld	208	1,04	0,19
13b Våld med sjukhusbesök som följd	208	1,03	0,17
Följdfrågor			
1c Utövarens kön, psykiskt våld (man/kvinna/man och kvinna)	178	26,4/40,9/18,3	
2c Första gång utsatt för psykiskt våld	176	13,4	1,85

3c Sista gång utsatt för psykiskt våld	171	17,66	3,28
4c Utövarens kön, fysiskt våld (man/kvinna/man och kvinna)	117	36,5/14,9/4,8	
5c Första gång utsatt för fysiskt våld	114	13,89	2,25
6c Sista gång utsatt för fysiskt våld	113	17,00	3,43
IndexStöd (Har tillgång till en vän som/att...)	208	76,84	17,56
1d Lyssnar vid behov av prat	208	4,31	0,97
2d Ger information för att förstå situation	208	4,06	1,10
3d Ger goda råd om en kris	208	4,06	1,08
4d Anförtro sig själv eller problem till	208	4,21	1,06
5d Ger eftertraktade råd	208	4,00	1,17
6d Dela privataste orosmoment och rädslor med	208	3,76	1,30

7d Ger råd kring hantering av personliga problem	208	4,11	1,12
8d Förstår dina problem	208	3,88	1,18
9d Hjälper vid oförmåga att lämna sängen	208	3,81	1,25
10d Hjälper dig att tas till läkaren	208	4,11	1,17
11d Förbereder måltider vid behov	208	3,63	1,23
12d Hjälper med dagliga sysslor vid sjukdom	208	3,53	1,26
13d Visar kärlek och ömhet	208	4,09	1,12
14d Visar kärlek och ger en känsla av att vara önskad	208	4,17	1,08
15d Ger kramar	208	4,00	1,29
16d Ha det bra med	208	4,40	0,96
17d Slappna av med	208	4,21	1,03
18d Göra trevligheter med	208	4,28	0,94
19d Göra saker som distraherar med	208	4,16	1,01

Utifrån tabell 1 är det möjligt att urskilja ett flertal aspekter. Undersökningen har 208 respondenter, men frågan om första gången respondenten var utsatt för psykiskt våld har 176 svar, medan frågan om första gång respondenten var utsatt för fysiskt våld har 114 svar. Eftersom dessa variabler undersöker ålder vid första utsatthet finns det ett visst bortfall i svaren, då inte alla respondenter behöver ha varit utsatta för våld. Även vid första frågan kring utsatthet för våld har en respondents svar uteblivit.

IndexUtsatt kan ha värden som går från 13 till 52. Indexet har ett medelvärde på 19,0193, vilket representerar det genomsnittliga värdet, eller den genomsnittliga utsattheten för våld. Medianvärdet är 18, vilket visar att fler respondenter har en lägre utsatthet än en högre utsatthet för våld i vänskapsrelationer som barn och ung. Standardavvikelsen är 5,12 och visar det genomsnittliga avståndet från medelvärdet och på så sätt beskriver spridningen.⁶⁸

IndexStöd kan ha värden som går från 19 till 95. Indexet har ett medelvärde på 76,8462, vilket är det genomsnittliga värdet, eller den genomsnittliga upplevelsen av tillgänglighet av stöd. Medianvärdet är 80, vilket innebär att fler respondenter har en hög upplevelse av tillgängligt stöd i vänskapsrelationer. Standardavvikelsen är 17,56.

4.2 Bivariat regressionsanalys

För att undersöka sambandet mellan upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer och tidigare utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer har en bivariat regressionsanalys utförts i uppsatsen. Analysen följer formeln $y = a + b(x) + e$

I tabell 2 nedan ser vi r^2 , signifikansvärde samt beta-koefficient (för konstanten och utsatthet för våld) i bivariat analys av utsatthet för våld och upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande relationer.

Tabell 2. Utsatthet för våld och upplevt tillgängligt stöd i nuvarande relationer

r^2	0,004
Signifikansvärde	0,365
Beta-koefficient Konstant	81,045
Beta-koefficient IndexUtsatt	-0,218

⁶⁸ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 61

Utsatthet för våld kan förklara 0,4% av upplevt tillgängligt stöd i nuvarande relationer. r^2 -värde visar att x-variabler kan förklara 18,1% av y, IndexUtsatt. Detta innebär att residualen är 99,6%. Ekvationen blir $y = 81,045 - 0,218x + e$. Då betakoefficienten är i en negativ riktning innebär detta att ju högre utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer, desto lägre upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande vänskapsrelationer. Variablerna har ej ett signifikant samband, då signifikansvärdet är 0,365. Inget statistiskt samband kan säkerställas då slumpen inte kan uteslutas och nollhypotesen inte heller kan förkastas.

4.3 Multipel regressionsanalys

För denna uppsats har två multipla regressionsanalyser utförts. I den första analysen har sambandet mellan upplevd tillgänglighet av stöd i nuvarande vänskapsrelationer och utsatthet av våld som barn och ung i dåvarande vänskapsrelationer undersökts ytterligare, med hjälp av kontrollvariabler. I den andra analysen har utsatthet för våld och variabler som kan ha påverkat respondentens upplevelse av sitt offerskap undersökts. Analyserna följer formeln $y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + e$.

4.3.1 Upplevd tillgång till stöd

I den första multipla regressionsanalysen består de olika delarna av formeln av:

- $y = \text{IndexStöd}$
- $a =$ En konstant, som används för att utifrån givna värden på x-variablerna beräkna det förväntade värdet av y.⁶⁹
- $b_1:$ IndexUtsatt
- $b_2:$ DummyMan
- $b_3:$ Ålder
- $e =$ Residualen

⁶⁹ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 157–159

Tabell 4. Upplevt tillgång till stöd

(N) Antal deltagare, beta-koefficient, signifikansnivå och Pearsons r^2 i multipel regressionsanalys

	N	Beta-koefficient	Sig.	r^2
Konstant	207	92,101	0,000	
IndexUtsatt	207	-0,194	0,430	
DummyMan	207	-3,727	0,152	
Ålder	207	-0,382	0,011	
r^2				0,219

Utifrån den multipla regressionsanalysen kommer följande formel: $y = 92,101 - 0,194x_1 - 3,727x_2 - 0,382x_3 + e$. r^2 -värdet visar att x-variablerna kan förklara 21,9% av y, IndexStöd. Detta innebär att residualen är 78,1%.⁷⁰

Variabeln "Ålder" har ett signifikant värde, medan variablerna "IndexUtsatt" och "DummyMan" inte är signifikanta. Detta innebär att slumpen endast kan uteslutas kring variabeln "Ålder", att ändringen på indexet av de andra variablerna inte kan fastställas statistiskt.

Alla variabler har negativa riktningar, vilket innebär att desto högre x-värde, desto lägre värde på IndexStöd. Detta innebär exempelvis att en högre ålder hos respondenten innebär ett lägre upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer.

⁷⁰ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 263

4.3.2 Utsatthet för våld

I den andra multipla regressionsanalysen består de olika delarna av formeln av:

- $y = \text{IndexUtsatt}$
- $a =$ En konstant, som används för att utifrån givna värden på x-variablerna beräkna det förväntade värdet av y .⁷¹
- b_1 : DummyMan
- b_2 : Ålder
- b_3 : Ålder vid första psykiska utsatthet
- b_4 : Ålder vid första fysiska utsatthet
- $e =$ Residualen

Då det finns visst bortfall på IndexUtsatt samt vid de två variablerna om ålder vid första utsatthet för våld utförs den multipla regressionsanalysen på de deltagare som alla variabler delar, vilket är 104 respondenter.

Tabell 3. Utsatthet för våld

(N) Antal deltagare, beta-koefficient, signifikansnivå och r² i multipel regressionsanalys

	N	Beta-koefficient	Sig.	r ²
Konstant	104	32,181	0,000	
DummyMan	104	2,848	0,005	
Ålder	104	-0,033	0,698	
Ålder vid första psykiska utsatthet	104	-1,048	0,001	

⁷¹ Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 157–159

Ålder vid första fysiska utsatthet	104	0,234	0,355
r ²			0,181

Utifrån den multipla regressionsanalysen kommer följande formel: $y = 32,181 + 2,848x_1 - 0,033x_2 - 1,048x_3 + 0,234x_4 + e$. r²-värdet visar att x-variablerna kan förklara 18,1% av y, IndexUtsatt. Detta innebär att residualen är 81,9%.⁷²

Variablerna "DummyMan" och "Ålder vid första psykiska utsatthet" har signifikanta värden, medan variablerna "Ålder" och "Ålder vid första fysiska utsatthet" inte är signifikanta. Detta innebär att slumpen enbart kan uteslutas vid "DummyMan" och "Ålder vid första psykiska utsatthet", då sambandet kan fastställas statistiskt. DummyMan visar hur mycket män skiljer sig från kvinnor och då variabeln har en positiv riktning är det möjligt att se att män har en större rapporterad utsatthet för våld i jämförelse med kvinnor. "Ålder vid första psykiska utsatthet" har negativ riktning, vilket innebär att desto högre x-värde, desto lägre värde på indexet. Detta innebär att en lägre ålder vid första psykiska utsatthet leder till en högre utsatthet för våld.

5 Analys, diskussion och slutsatser

Jag har ovan presenterat resultaten av de statistiska undersökningarna. I det följande ska jag diskutera dessa resultat med hjälp av teorier och tidigare forskning, för att besvara frågeställningarna som presenterades i avsnitt 1.4.

5.1 Upplevd tillgång till stöd

Uppsatsen utgår från uppfattningen att våld har en negativ långsiktig påverkan på individers framtida liv, vilket utforskas genom undersökande av sambandet mellan utsatthet för våld i vänskapsrelationer som barn och ung och upplevt tillgängligt stöd i nuvarande vänskapsrelationer. Utifrån undersökningens utförda statistiska undersökningar fanns inget

⁷² Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, S. 263

samband mellan dåtida utsatthet och nutida stöd. Respondenternas utsagor kring sin upplevelse av tillgängligt stöd i sina befintliga vänskapsrelationer kan alltså inte utifrån denna undersökning antas ha påverkats av eller ha en koppling till deras utsatthet för våld. Resultatet är intressant då de inte stämmer överens med tidigare forskning om vänskaps- och syskonvåld, som bland annat visar att våld i barndom och ungdom kan leda till djupgående effekter.⁷³ Uppsatsens fynd ger inte exempel på negativa följder av våldsutsatthet, utan kan istället tolkas visa på en överensstämmelse med allmänna och konventionella uppfattningar av att barn och unga inte påverkas av sin våldsutsatthet.⁷⁴

Samtidigt som resultaten kan användas som ett argument för att barn och unga inte påverkas negativt av utsatthet för våld på lång sikt i upplevt tillgängligt stöd i senare vänskapsrelationer i livet, är det möjligt att reflektera över resultatens potentiella samband med normaliserande av våld i barndomen, som Finkelhor diskuterar och lyfter fram som en eventuellt förvärrande faktor för våldsutsatta barn.⁷⁵ Om ett normaliserande kring utsatthet av våld i barndom och ungdom är utbrett så går det inte att utesluta möjligheten att normaliseringen kan ha påverkat respondenternas upplevelser av våldsutsatthet. Trots att enkätens ambition har varit att innefatta många dimensioner av våld och upplevd tillgång till stöd så är det möjligt att någon form av utsatthet för våld eller tillgång till stöd kan ha förbisetts och utelämnats eller att potentiella upplevelser av utsatthet kan ha påverkats av en normalisering av våld.

Utifrån en koppling till begreppet ”det motspänstiga offret” kan avsaknaden av samband visa på en potentiell motvilja hos respondenterna att identifiera sig som ett offer.⁷⁶ Då en kvantitativ undersökning har genomförts är detta inte möjligt är säkerställa, men ses som ett potentiellt ämne för framtida kvalitativ forskning. De rapporterade uppfattningarna av utsatthet kan ha påverkats av respondentens attityd gentemot offerrollens eftersträvansvärdhet. Möjligtvis stämmer inte respondenternas egen bild av vad som är ett idealiskt offer överens med deras bild av sitt eget offerskap. Detta kan ha påverkat respondenternas uppfattningar om sin egen utsatthet och upplevelser av tillgång till stöd. Åkerström och Sahlin lyfter fram att individer har

⁷³ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 96

⁷⁴ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 92

⁷⁵ Uhnö, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 96-98

⁷⁶ Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid, ”Inledning”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 21

ett behov av att ses som kompetenta, vilket kan vara relevant i denna uppsats.⁷⁷ Detta eftersom behovet att ses som en kompetent individ, inte ett offer, kan ha påverkat respondenternas upplevelser av sina egna erfarenheter och upplevelser, samt därmed även enkätsvar.

Upplevd tillgång till stöd i nuvarande vänskapsrelationer hade ett samband med kontrollvariabeln ålder. Resultaten visade att tillgången till stöd upplevdes mindre vid en högre ålder hos respondenten vid tidpunkten då denne besvarade enkäten, vilket kan förklaras med Finkelhors resonemang om att barn och ungas relationer med jämnåriga är mer intensiva och konstanta än vuxnas relationer med jämnåriga⁷⁸ och därmed att tillgången av stöd i vänskapsrelationer kan vara mindre vid högre ålder, då vänskapsrelationer ändras och tar form på olika sätt under livets gång.

Kön hade inte något samband med upplevd tillgång till stöd i nuvarande vänskapsrelationer, vilket går emot tidigare forskning som menar på att flera är män är mer socialt utsatta än kvinnor, då kvinnor har ett starkare socialt nätverk och starkare stöd från sin omgivning. Avsevärt fler män än kvinnor uppger exempelvis att de inte har någon nära vän som de kan ta kontakt med och prata med om vad som helst.⁷⁹

5.2 Upplevd utsatthet för våld

Att undersöka människors upplevelser av sin utsatthet för våld behöver inte visa vilken grupp som faktiskt är mest utsatt för våld, utan kan utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv tolkas visa på människors beskrivningar av uppfattningar om vad som är våld, utifrån en historisk och kulturell kontext. Uppfattningen av vad som ses våldsamt kan alltså anses vara föränderlig.⁸⁰ Enkäten som undersökningen bygger på fokuserar på respondenternas beskrivningar av upplevelser av sin våldsutsatthet av vänner som barn och ung, inte de faktiska händelserna. Respondenternas kulturella kontexter kan ha kommit att påverka hur de ser på sin egen våldsutsatthet som barn och ung. Eftersom FN:s barnkonvention vid undersökningens tidpunkt

⁷⁷ Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid, "Inledning", *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 21

⁷⁸ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 96-98

⁷⁹ Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012, S. 61; Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 99).

⁸⁰ Burr, Vivien, *Social constructionism*, Third edition., Routledge, London, 2015, S. 4

nyligen har blivit svensk lag är barn och ungas utsatthet och rättigheter extra uppmärksammat⁸¹ vilket utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan vara en historisk och kulturell kontext som påverkar respondenternas uppfattningar.

Utifrån socialkonstruktivismen kan undersökandet av respondenternas våldsutsatthet som barn och ung i vänskapsrelationer visa spår av vad som får människor att identifiera sig som mer idealiska offer. Begreppet ”idealiskt offer” beskriver en offentlig status och syftar inte på personer som lätt identifierar sig själva som offer eller som faktiskt oftast utsätts för brott⁸², men då utsatthet för våld analyseras socialkonstruktivistiskt är det möjligt att anta att den offentliga statusen av vad som är ett legitimt offer kan påverka individens egen bild av sitt offerskap. Undersökningen visar ett samband mellan upplevelser av utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer och respondenternas ålder vid deras första utsatthet för psykiskt våld. En lägre ålder vid första utsatthet för psykiskt våld leder till en högre upplevd utsatthet för våld. Detta kan tolkas antyda att en tidig första utsatthet för psykiskt våld har skapat en större uppfattning hos respondenten att denne är ett offer. Att ha blivit våldsutsatt vid ung ålder stämmer överens med Christies första kriterie för vad som utgör ett idealiskt offer – nämligen att offret är svagt vid utsattheten.⁸³

Ett samband har även funnits mellan respondenternas utsatthet för våld som barn och ung i vänskapsrelationer och kön. Män har en större upplevd utsatthet för våld i jämförelse med kvinnor enligt de statistiska resultaten. Detta är i linje med Uhnoos påstående om att bråk i ungdomen maskuliniseras och tillskrivs gälla alla killar.⁸⁴ Enligt tidigare forskning om sociala problem som de olika könen möter är män i betydligt större grad utsatta för våldsbrott än kvinnor⁸⁵ och enkätmaterialen i denna uppsats bekräftar detta. Om mäns högre upplevda utsatthet för våld analyseras socialkonstruktivistiskt med teorin om motspänstiga offer kan våldsutsatta kvinnor istället för att identifiera sig som en ”misshandlad kvinna” opponera sig

⁸¹ Johansson, Björn och Källström, Åsa. *Barn och ungas utsatthet*. Lund: Studentlitteratur AB, 2019, S. 11; UNICEF, Barnkonventionen blir svensk lag 2020, UNICEF, 2018; <https://blog.unicef.se/2018/06/13/barnkonventionen-blir-lag/> (Hämtad 2020-04-20)

⁸² Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 47–50

⁸³ Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 47–50

⁸⁴ Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 131-133

⁸⁵ Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012, S. 50f, 61; Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011, S. 99).

mot de tillskrivna attributen och generaliseringen och istället agera avvikande.⁸⁶ Deltagande kvinnor i undersökningen kan potentiellt ha en inneboende motvilja att identifiera sig som idealiska offer. Detta är även intressant utifrån Christies diskussion om hur det är svårare att betrakta kvinnor som svaga då jämställdheten mellan kvinnor och män har ökat. Christie lyfter även fram att huruvida kvinnor i framtiden kommer att betraktas som idealiska offer eller ej är oklart.⁸⁷ Undersökningens resultat kan tolkas antyda att kvinnor i nutiden inte betraktas eller betraktar sig som typiska idealiska offer.

Enligt Uhnoo är bråk något som ungdomar talar om som vardagligt, ungdomligt, spännande och som kan uppstå lätt och plötsligt.⁸⁸ Hon beskriver en ”normaliseringsrepertoar” kring skojbråk hos sina intervjuade ungdomar, där inget utrymme finns för dolda ojämlika maktförhållanden eller kränkningar eftersom alla kompisar anses vara jämlika, vilja varandra väl, respektera varandra och kapabla att säga ifrån om den andre gör något mot ens vilja. Normaliseringen innebär även en möjlighet att undvika att positionera de inblandade som offer eller förövare.⁸⁹ Denna forskning kan förklara den lågt upplevda utsattheten för våld hos uppsatsens respondenter, då uppsatsen undersöker upplevelser från just barndom och ungdom, vilket är samma period i livet som Uhnoo fokuserat på. En normalisering av våldsutsattheten kan ha gjorts hos respondenterna i barndom och ungdom och utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan denna normalisering vara kvarlevande då deras historiska och kulturella kontext inte måste ha ändrats.⁹⁰

Mellan utsatthet för våld och åldern då respondenterna för första gången utsattes för fysiskt våld hittades inget samband. Detta talar för Ornsteins uppfattning att våld som är integritetskränkande ger större men.⁹¹ Finkelhor lyfter fram en aspekt som talar för att barn och ungas relationer med jämnåriga är mer intensiva och konstanta än vuxnas relationer med jämnåriga, vilket möjliggör ett mer upprepat och därmed värre våld.⁹² Undersökningens

⁸⁶ Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid, ”Inledning”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 13

⁸⁷ Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001, S. 57–58

⁸⁸ Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 112

⁸⁹ Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 208

⁹⁰ Burr, Vivien, *Social constructionism*, Third edition., Routledge, London, 2015, S. 4

⁹¹ Nationellt centrum för kvinnofrid, *Höga kostnader för våldet*, Uppsala Universitet, 2018, <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-reportagearkiv/?tarContentId=707056> (Hämtad 2020-04-24)

⁹² Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011, S. 96-98

resultat talar alltså för att åldern då man utsätts för psykiskt våld har mer påverkan än åldern då man utsätts för fysiskt våld. Även ålder hos respondenterna har undersökts, vilket inte heller har ett samband med upplevd utsatthet för våld. Detta talar för att den historiska och kulturella aspekten kring våldsutsatthet kan ha varit densamma i de undersökta grupperna.

5.3 Framtida forskning

Denna uppsats förespråkar, precis som Finkelhor gör, att uppfattningar om att våld mellan barn är mindre allvarligt bör grundas i empiriska jämförelser och bevis och inte av antaganden och selektiv applicering av populära uppfattningar om barnutveckling.⁹³ Därför är det viktigt att undersöka våld mot barn utifrån många infallsvinklar och därför finns det många områden för framtida forskning. Exempelvis vore det intressant med en större studie med uppsatsens undersökningsområde, med fler deltagare samt fler aspekter av våld och stöd, då området skulle kunna undersökas djupare och mer nyanserat. En kvalitativ undersökning eller en metodkombinerande undersökning inom samma område skulle även vara intressant då en kvalitativ aspekt skulle möjliggöra ett djupgående undersökande av människors uppfattningar av sitt offerskap. Att undersöka utsagorna kring upplevelser av utsatthet och stöd i form av en enkät och också undersöka hur detta själv tolkas hos individen skulle erbjuda en insikt i faktiskt våldsutsatthet och upplevt offerskap, samt potentiell motspänstighet.

⁹³ Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008, S. 96-98

Källförteckning

Alvant, Per. *Effekter av anti-mobbningsprogram – vad säger forskningen?*, Brottsförebyggande rådet, 2009, <https://www.bra.se/bra/publikationer/arkiv/publikationer/2009-03-30-effekter-av-anti-mobbningsprogram—vad-sager-forskningen.html> (Hämtad 2020-04-20)

Asp, Petter, *Brottsbalken (kapitel 1–12): en kommentar*, Karnov Group, Stockholm, 2018

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3. uppl., Liber, Stockholm, 2018.

Burr, Vivien, *Social constructionism*, Third edition., Routledge, London, 2015.

Christie, Nils, ”Det idealiska offret”, *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001.

Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola, *Statistisk verktygslåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018

Finkelhor, David, *Childhood victimization: violence, crime and abuse in the lives of young people*, Oxford University Press, New York, 2008

Folkhälsomyndigheten. *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*, Folkhälsomyndigheten, 2019, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/> (Hämtad 2020-04-20)

Granhag, Pär Anders & Christianson, Sven-Åke (red.), *Handbok i rättspsykologi*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2008

Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011.

Johansson, Björn & Källström, Åsa, *Barn och ungas utsatthet*, Lund: Studentlitteratur AB, 2019.

Kullberg, Christian (red.), *Genus i socialt arbete*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2012

Molin, Maria, Lifvin, Sofie & Irlander Strid, Åsa, *Nationella trygghetsundersökningen 2019: om utsatthet, otrygghet och förtroende*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2019

Nationellt centrum för kvinnofrid, *Höga kostnader för våldet*, Uppsala Universitet, 2018, <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-reportagearkiv/?tarContentId=707056> (Hämtad 2020-04-24)

Ornstein, Petra, *The price of violence: Consequences of violent crime in Sweden*, IFAU Working Paper 2017:22, IFAU - Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, 2017. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2017/wp2017-22-the-price-of-violence-consequences-of-violent-crime-in-sweden.pdf> (Hämtad 2020-04-24)

RAND Health Care, *About RAND Health Care*, The Rand Corporation, <https://www.rand.org/health-care/about.html> (Hämtad 2020-05-04)

Regeringens skrivelse 2016/17:126, *Tillsammans mot brott - ett nationellt brottsförebyggande program*

Riches, David (red.), *The anthropology of violence*, Basil Blackwell, Oxford, 1986.

Sherbourne, Cathy Donald & Stewart, Anita L., The MOS Social Support Survey. *Soc. Sci. Med.* Vol. 32, No. 6, 1991, s. 705–714

Socialstyrelsen. *Våld i nära relationer*. Socialstyrelsen, 2019. <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/> (Hämtad 2020-04-20)

Trost, Jan & Hultåker, Oscar, *Enkätboken*, Lund: Studentlitteratur, 2016.

Uhnoo, Sara, *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*, Daidalos, Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011, Göteborg, 2011

UNICEF, *Barnkonventionen blir svensk lag 2020*, UNICEF, 2018; <https://blog.unicef.se/2018/06/13/barnkonventionen-blir-lag/> (Hämtad 2020-04-20)

Åkerström, Malin. Slaps, Punches, Pinches—But not Violence: Boundary-Work in Nursing Homes for the Elderly. *Symbolic Interaction*. Vol. 25, nr. 4, 2002: 515–536.

Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid, "Inledning", *Det motspänstiga offret* (red. Malin Åkerström & Inger Sahlin), Lund, Studentlitteratur, 2001.

Bilagor

Bilaga 1. Enkät

Bakgrundsfrågor

- Vilket år föddes du?
- Är du:
 - Man
 - Kvinna
 - Annat: _____

Psykiska upplevelser i vänskapsrelationer

Frågor om upplevelser från tiden då du var mellan 12 och 24 år

(Svarsalternativ: * Nej, aldrig * Ja, en till två gånger * Ja, tre till fyra gånger * Ja, fem eller fler gånger)

- Har du blivit förtryckt, kritiserad, förlöjligad eller kallad vid öknamn av en vän?
- Har du känt dig isolerad eller kontrollerad på grund av en väns beteende?
- Har du blivit hotad av en vän, på ett sådant sätt att du blev rädd eller ändrade ditt beteende?
- Har du blivit trakasserad av en vän, genom att exempelvis bli förföljd eller få oönskade besök, telefonsamtal, meddelanden och liknande?
- Har en vän i syfte att kränka eller skada dig spridit känsliga uppgifter, bilder, filmer och/eller kommentarer om dig på internet?

Följdfrågor

I föregående avsnitt svarade du på frågor om "Psykiska upplevelser i vänskapsrelationer". I denna del kommer följdfrågor kring dessa upplevelser. Om du inte svarade "ja" på någon av frågorna i föregående del av enkäten, var vänlig svara "Inget svar" på följande frågor eller klicka vidare till nästa avsnitt av enkäten.

- Vilken könsidentitet hade vännen/vännerna som utsatte dig för händelserna i föregående avsnitt av enkäten? (Flera svar är möjligt)
 - Man
 - Kvinna
 - Annat
- Vad var din ålder den första gången du upplevde någon av händelserna?
- Vad var din ålder den senaste gången du upplevde någon av händelserna?

Fysiska upplevelser i vänskapsrelationer

Frågor om upplevelser från tiden då du var mellan 12 och 24 år

(Svarsalternativ: * Nej, aldrig * Ja, en till två gånger * Ja, tre till fyra gånger * Ja, fem eller fler gånger)

- Har du blivit nypt, dragen i håret, fasthållen eller något liknande av en vän, så att du skadades eller så att det gjorde ont?
- Har du blivit örfilad, knuffad eller något liknande av en vän, så att du skadades eller så att det gjorde ont?
- Har du blivit slagen, sparkad eller något liknande av en vän, så att du skadades eller så att det gjorde ont?
- Har du blivit slagen med ett föremål eller vapen av en vän, så att du skadades eller så att det gjorde ont?
- Har en vän ofredat, tvingat eller angripit sig på dig sexuellt?
- Har en vän utnyttjat dig sexuellt då du sov eller var så påverkad att du inte kunde försvara dig?
- Har en vän tvingat eller försökt tvinga dig till en sexuell handling genom att hota, hålla fast eller göra dig illa på något sätt?
- Har du blivit utsatt för något av en vän som ledde till att du fick sådana skador att du besökte läkare, sjuksköterska eller tandläkare?

Följdfrågor

I föregående avsnitt svarade du på frågor om "Fysiska upplevelser i vänskapsrelationer". I denna del kommer följdfrågor kring dessa upplevelser. Om du inte svarade "ja" på någon av frågorna i föregående del av enkäten, var vänlig svara "Inget svar" på följande frågor eller klicka vidare till nästa avsnitt av enkäten.

- Vilken könsidentitet hade vännen/vännerna som utsatte dig för händelserna i föregående avsnitt av enkäten? (Flera svar är möjligt)
 - Man
 - Kvinna
 - Annat
- Vad var din ålder den första gången du upplevde någon av händelserna?
- Vad var din ålder den senaste gången du upplevde någon av händelserna?

Tillgängligt stöd

Hur ofta är följande sorts stöd tillgängligt för dig om du behöver det?

(Svarsalternativ: * Ingen av tiden * Lite av tiden * En del av tiden * För det mesta * Hela tiden)

- En vän som du kan lita på för att lyssna när du behöver prata
- En vän som kan ge dig information för att hjälpa dig att förstå en situation
- En vän som kan ge dig goda råd om en kris
- En vän att anförtro dig till eller prata om dig själv eller dina problem med
- En vän vars råd du verkligen vill ha
- En vän att dela dina privataste orosmoment och rädslor med
- En vän att vända dig till för att få råd kring hur du ska hantera ett personligt problem
- En vän som förstår dina problem
- En vän som skulle kunna hjälpa dig om du var begränsad till att vara fast i en säng
- En vän som skulle kunna ta dig till läkaren om du behövde det
- En vän som skulle kunna förbereda dina måltider om du var oförmögen att göra det själv
- En vän som skulle kunna hjälpa dig med dina dagliga sysslor om du var sjuk
- En vän som visar dig kärlek och ömhet
- En vän som älskar dig och får dig att känna dig önskad
- En vän som kramar dig
- En vän som du har det bra med
- En vän att träffa för att slappna av med
- En vän att göra något trevligt med
- En vän att göra saker med som får dig att tänka på annat